

Warszawa, 19-06-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.7002.2.2022.MA

Pan

Adam Bodnar

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w moim ciągłym zainteresowaniu pozostaje problematyka uregulowania sytuacji biegłych sądowych, których system wynagradzania oraz regulacji normatywnej przysługujących im praw i obowiązków, pozostawia wiele do życzenia.

Uzależnienie wysokości stawek biegłych sądowych od kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, przez wiele lat niewaloryzowanej w ustawach budżetowych, przy jednocześnie niezmiennych wysokościach liczby procentowej, będącej mnożnikiem dla stawek bazowych spowodowało, że wynagrodzenia są niewspółmiernie niskie do nakładu pracy oraz wiedzy, która jest wymagana od biegłego sądowego. Ma to szczególny wydźwięk, jeśli zauważyć, że przepisy nie przewidują możliwości odwołania się od postanowienia sądu, co do wysokości stawki dla biegłego, ponieważ zażalenie przysługuje jedynie stronie.

Możliwość zmian w tym zakresie jest w żywotnym interesie ustawodawcy, który winien

wielopłaszczyznowo dbać o zapewnienie sprawności postępowań sądowych, także poprzez zapewnienie odpowiedniej liczby biegłych, wykazujących się należyтым profesjonalizmem, a przy tym niesłabnąco zainteresowanych opiniowaniem dla organów wymiaru sprawiedliwości. Tym wysiłkom sprzyja również odpowiednio ukształtowany system wynagradzania biegłych i dokumentowania ponoszonych przez nich wydatków na rzecz sporządzanej opinii, gdyż w ślad za rzetelnością i sprawnością sporządzanych opinii idzie również ocena opinii społecznej względem danej profesji, dopełniająca obraz całego wymiaru sprawiedliwości. Zignorowanie tego problemu przez ostatnie dziesięciolecie doprowadziło do obniżenia rangi i prestiżu omawianej zawodu, jak również pauperyzacji sytuacji finansowej osób go wykonujących.

Analiza wskazanej problematyki zainicjowana została w moim Biurze w wystąpieniu generalnym Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 13 lutego 2023 r., którego postulaty zostały w części uwzględnione w dwóch rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 2024 r.: w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 615) oraz w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych do wydania opinii w postępowaniu cywilnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 627), które weszły w życie w dniu 24 kwietnia 2024 r. W obu rozporządzeniach nastąpiło zwiększenie wysokości, wyrażonych procentowo, stawek biegłych sądowych (przed zmianą: od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej; po zmianie: od 1,67 % do 2,36 % kwoty bazowej). Tym samym zmiana ta spowodowała wzrost wysokości stawek biegłych od ok. 30% do 49%. To rozwiązanie, jako tymczasowe, zostało zaproponowane w wymienionym wystąpieniu generalnym, zważywszy na fakt, że Minister Sprawiedliwości nie jest samodzielny decydentem w zakresie zarówno zapisów ustawy budżetowej, jak i możliwości waloryzacji kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość jest podstawą do wyliczenia wynagrodzenia biegłych. Jednocześnie wprowadzone

zmiany mnożników wpisują się w podejmowane dotychczas interwencje w zakresie wynagrodzeń innych profesji (diety radnego czy wynagrodzeń członków Państwowej Komisji Wyborczej). Przedmiotowa podwyżka stawek procentowych jest pierwszą od wielu lat odpowiedzią na wieloletni, realny spadek wynagrodzeń biegłych sądowych, spowodowany uzależnieniem ich stawki wynagrodzenia od kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa oraz brakiem waloryzacji tej kwoty, nawet w obliczu potęgującej się inflacji. Jest to tym bardziej oczekiwana zmiana, biorąc pod uwagę, że kwota bazowa na przestrzeni ostatnich 15 lat, na której opiera się wynagrodzenie biegłych sądowych, wzrosła do tej pory jedynie o około 1,2%, a najniższy wymiar godzinowej stawki zbliżał się nieustannie do dopuszczalnych prawem stawek minimalnych, a od lipca 2023 roku był nawet niższy (22,90 zł) od stawki minimalnej wynikającej z rozporządzenia Rady Ministrów (23,50 zł). Nie jest to jednak wysokość docelowa, która w sposób adekwatny odzwierciedlałaby oczekiwania środowiska biegłych sądowych, niwelując ogromny stan zapaści w ilości osób zdecydowanych wspomagać swoją wiedzą specjalną wymiar sprawiedliwości w Polsce.

Nie dezaktualizują się zatem od wielu lat wysuwane przeze mnie i Rzeczników Praw Obywatelskich poprzednich kadencji postulaty¹ w zakresie zmian normatywnych dotyczących sposobu ustalania stawek wynagrodzenia, a szerzej, potrzeby kompleksowego uregulowania ustawy o biegłych sądowych, które również na okoliczność wyżej wymienionych rozporządzeń, zyskują na aktualności. Konieczność uchwalenia ustawy o biegłych sądowych, dostrzeżona w Ministerstwie Sprawiedliwości jeszcze w 2015 r., nadal nie doczekała się normatywnej odpowiedzi, co odbija się na rzetelności procesów sądowych, w których znaczenie mają wiadomości specjalne, a

¹ Zob. wyniki kontroli Najwyższej Izby Kontroli - „Funkcjonowanie biegłych w wymiarze sprawiedliwości”, dostępne na stronie: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,9608,vp,11856.pdf> (data dostępu: 30 maja 2024 r.); B. Grabowska, A. Pietryka, M. Wolny, A. Bodnar, *Biegli sądowi w Polsce*, Warszawa 2014; P. Rybicki, *Ocena kompetencji biegłych sądowych. Oczekiwania i rekomendacje*, Warszawa 2015.

także jest źródłem skarg kierowanych do mojego Biura, zarówno przez strony podnoszące niedostateczną jakość opinii, jak i przez samych biegłych w zakresie stawek wynagrodzenia. Z aprobatą należy zatem przyjąć powołanie pełnomocnika do spraw biegłych sądowych, Pana prof. Tadeusza Tomaszewskiego, co pozwala wierzyć, iż jest to rozwiązanie przyspieszające przygotowanie wstępnych założeń do ustawy o biegłych sądowych i jej dalsze procedowanie, co także wyrażono w pytaniach skierowanych przeze mnie do Ministerstwa Sprawiedliwości w piśmie z dnia 26 marca 2024 r. (VII.510.20.2015.JRO). Z podobną aprobatą należy przyjąć projektowane zmiany w zakresie elektronicznej aktualizacji i pozyskiwania informacji o biegłych sądowych na potrzeby postępowań sądowych w Rejestrze Osób Biorących Udział w Postępowaniu Sądowym (projektowany art. 157 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych), choć towarzyszący upływ czasu przy wdrożeniu tych zmian, jest daleki od satysfakcjonującego.

Należy tu przychylić się do stanowiska Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych z dnia 13 maja 2024 r.², że w gestii Ministra Sprawiedliwości jest nie tylko podwyższenie wysokości liczby procentowej będącej mnożnikiem dla stawek bazowych zawartych przedmiotowych rozporządzeniach z dnia 17 kwietnia 2024 r., ale takie ukształtowanie systemu wynagradzania biegłych w najbliższym czasie, aby nie dochodziło odpowiednio do sytuacji, że stawki godzinowe wynagrodzenia biegłych mogłyby być niższe niż minimalne, dopuszczalne w Polsce stawki godzinowe wynikające z rozporządzeń Rady Ministrów. Przykładowo, nawet po zwiększeniu minimalnego wynagrodzenia z dniem 1 lipca 2024 r., ta minimalna stawka godzinowa wynosić będzie 28,10 zł³, podczas gdy minimalna stawka godzinowa biegłych sądowych w cytowanych rozporządzeniach wynosi niewiele więcej tj. 29,88 zł.

² Stanowisko Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych dostępne na stronie: <https://pfsrm.pl/aktualnosci/item/798-biegli-sadowi-dokumentowanie-wydatkow-na-sporzadzenie-opinii-wystapienie-do-ministra-sprawiedliwosci> (dostęp z dnia 30 maja 2024 r.).

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2023 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2024 r. (Dz. U. z 2023 r., poz. 1893).

Jest to rozwiązanie niesatysfakcjonujące, deprecjonujące wysokie kwalifikacje osób posiadających wiadomości specjalne i wspierających wymiar sprawiedliwości swoim doświadczeniem, które ponadto nie przystaje do aktualnych stosunków społeczno – gospodarczych, ewoluujących cen rynkowych i nadal wysokiego poziomu inflacji, a także coraz większego skomplikowania spraw, specjalizacji zagadnień poruszanych w opiniach i związanego z tym nakładu czasu na sporządzenie przedmiotowej opinii, przy nadal rosnących brakach osobowych. Aktualne stawki nie są zatem znacząco wyższe i mogą okazać się nieatrakcyjne dla specjalistów o uznanej renomie i pozycji rynkowej, zwłaszcza w zakresie wąskich specjalizacji, w tym ekspertów z zakresu medycyny, których deficyt w obszarze wymiaru sprawiedliwości jest od wielu lat niepowetowaną stratą. Wymaga to zatem zmian systemowych, które sposób wynagradzania powiążą z bardziej elastycznym miernikiem niż kwota bazowa dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, określona w ustawie budżetowej. W tym zakresie warto zaproponować trwałe odniesienie wysokości wynagrodzenia biegłych do wysokości przeciętnego wynagrodzenia, które w ostatnim czasie dynamicznie podlega wzrostowi, przykładowo od kwoty przeciętnie 4.277,14 zł za styczeń 2017 r. do kwoty 7.768,33 zł za styczeń 2024 r. Dla porównania, kwota bazowa określana w kolejnych ustawach budżetowych nie uległa zmianie, począwszy od ustawy budżetowej na rok 2017 i wynosi 1.789,42 zł. Dopiero coroczna waloryzacja pozwoli naprawić minione lata zaniedbań i dokonać realnych zmian w deficytowym zainteresowaniu najlepszych specjalistów pracą w charakterze biegłego sądowego. Jak słusznie podkreśla się w piśmiennictwie, „prawidłowa regulacja pozycji prawnej, roli procesowej biegłego sądowego oraz sposobu przeprowadzenia dowodu z jego opinii stanowi istotny element gwarantujący stronom postępowania rzetelne rozstrzygnięcie

w zakresie zagadnień wymagających wiedzy specjalistycznej”⁴. Co więcej, w ślad za orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, można stwierdzić, że strona w ramach prawa do sądu ma prawo do takiego zorganizowania procedury z udziałem biegłych, aby sprawa została rozstrzygnięta w rozsądnym terminie. Innymi słowy, brak adekwatnej, finansowej partycypacji państwa w kosztach udziału biegłych w systemie wymiaru sprawiedliwości, nie zdoła utrzymać gwarancji rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie jako elementu prawa do sądu i zapewnić odpowiedniego poziomu sporządzanych opinii⁵.

Chciałbym w tym miejscu zwrócić także uwagę, za stanowiskiem wyrażonym przez Polską Federację Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych w dniu 13 maja 2024 r.⁶, że rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 2024 r. dokonują także istotnych zmian w zakresie dokumentowania wydatków na sporządzenie opinii, odpowiednio w treści w § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych do wydania opinii w postępowaniu cywilnym oraz w § 12 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych do wydania opinii w postępowaniu karnym. W każdym z cytowanych rozporządzeń, kwestionowana przez Rzecznika regulacja przyjęła treść: „*Poniesione przez biegłego wydatki niezbędne dla wydania opinii, w szczególności wydatki materiałowe, amortyzację aparatury badawczej oraz koszty dojazdu*

⁴ J. Uniejewski, *Rozdział XVIII. Nieostrzegany element. Biegły sądowy w systemie gwarancji prawa do sądu w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* [w:] Dylematy wokół prawa do sądu, pod red. J. Ciapała, R. Piszko, A. Pyrzyńska, Warszawa 2022, s. 267-280.

⁵ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia: 5 listopada 2002 r., w sprawie Koral przeciwko Polsce, skarga nr 52518/99; 21 września 2000 r., w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce, skarga nr 33082/96; 14 stycznia 2003 r., w sprawie Rawa przeciwko Polsce, skarga nr 38804/97.

⁶ Stanowisko Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych dostępne na stronie: <https://pfsrm.pl/aktualnosci/item/798-biegli-sadowi-dokumentowanie-wydatkow-na-sporzadzenie-opinii-wystapienie-do-ministra-sprawiedliwoscin> (dostęp z dnia 30 maja 2024 r.).

*na miejsce wykonania czynności, biegły dokumentuje za pomocą faktur lub rachunków albo kopii tych dokumentów". Oznacza to zatem, że w porównaniu do uchylonej treści, odpowiednio § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym⁷ oraz § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym⁸, zaproponowana w rozporządzeniach obowiązujących od 24 kwietnia 2024 r. zasada dokumentowania wydatków poniesionych przez biegłego, niezbędnych dla wydania opinii, polega na wykluczeniu możliwości ich dokumentowania za pomocą oświadczenia biegłego. Poprzednia treść wymienionych rozporządzeń z 2013 r. przewidywała następujące brzmienie tych przepisów: „Wydatki poniesione przez biegłego, niezbędne dla wydania opinii, w tym w szczególności wydatki materiałowe, amortyzację aparatury badawczej oraz koszty dojazdu na miejsce wykonania czynności, biegły dokumentuje za pomocą faktur lub rachunków albo kopii tych dokumentów, **a w razie ich braku - za pomocą oświadczenia**".*

W tym zakresie wydaje się, że dotychczasowych wątpliwości praktycznych, jakie budził cytowany § 8 ww. rozporządzeń z 2013 r., w zakresie oceny udokumentowania wydatków biegłego, nie unicestwia sam fakt wykreślenia możliwości złożenia oświadczenia przez biegłego, na okoliczność poniesionych wydatków. Zgodnie z treścią uchylonego § 8, zasadą było dokumentowanie wydatków niezbędnych dla wydania opinii fakturami lub rachunkami albo kopiami tych dokumentów, a ostatecznie zakwestionowana przez ustawodawcę możliwość złożenia oświadczenia, ograniczała się do okoliczności braku faktur, rachunków i ich kopii, stanowiąc swoisty wyjątek od przyjętej reguły. Niezależnie również, czy ograniczymy dopuszczalność

⁷ (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 989).

⁸ (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2049).

wykazania poniesionych wydatków do jedynie dwóch ich sformalizowanych form, nadal organ procesowy będzie zobligowany dokonywać najtrudniejszej oceny, jaką jest przesądzenie przydatności i niezbędności poniesionego wydatku dla wykonania opinii przez biegłego, a co więcej przyjdzie mu przy tym oceniać *in concreto*, czy dana forma utrwalenia kosztów spełnia warunki dla uznania go za rachunek lub fakturę. Jak podkreśla to orzecznictwo Sądu Najwyższego, dotychczas prawodawca w żaden inny sposób nie zawęził kryteriów przyznawania zwrotu kosztów za wydanie opinii do spełnienia wyłącznie warunku ich niezbędności dla zrealizowania celu wyznaczonego postanowieniem organu procesowego, dotyczącego zasięgnięcia opinii biegłego bądź instytucji naukowej. Jak słusznie podkreślono w jednym z judykatów, „(...) udokumentowanie poniesionych wydatków przez biegłego lub podmiot określony w art. 193 § 2 k.p.k., na podstawie faktury lub rachunku, jest z pewnością bardziej czytelne i łatwiejsze do zweryfikowania. Oświadczenie dotyczące poniesienia wydatków do sporządzenia opinii, o którym mowa wprost w § 8, jako w żaden sposób niepodlegające hierarchizacji, nie stanowi jednak mniej wartościowej formy przy ubieganiu się o zwrot wydatków w ramach procedury określonej w art. 618f k.p.k. Oznacza to, że złożenie takiego oświadczenia będzie mogło być zaliczone do jednej z trzech podstaw uzyskania zwrotu poniesionych wydatków, niezbędnych do wydania opinii. Skuteczność takiego oświadczenia będzie jednak zależna od pozytywnej oceny dokonanej pod kątem tego, czy przedstawione w nim koszty mieszczą się w granicach wyznaczających typowe wydatki dla opinii, wydawanych w sprawach o tożsamej lub podobnej specyfice. Ta przesłanka podlega z kolei każdorazowej ocenie organu powołującego biegłego bądź instytucję naukową do wydania opinii, a w razie zaskarżenia postanowienia tego organu, kontroli przez organ odwoławczy”⁹.

Utrwalony kierunek orzecznictwa, także znajdujący wyraz w cytowanym orzeczeniu, a prowadzący do uznania, że przez wydatki niezbędne do wydania opinii rozumie się

⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2020 r., I KZP 11/19, LEX nr 2772572. Por. D. Wąsik, *Metodyka prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawach o błędy medyczne*, Warszawa 2021, s. 126-128.

także wydatki konieczne do wydania prawidłowej opinii przez biegłego, nawet nie pozostające z nią w bezpośrednim związku, które biegły i tak by poniósł w związku z prowadzoną przez siebie działalnością, zmusza do głębokiej refleksji nad słuszności obecnej, restrykcyjnej formy dokumentowania wydatków przez biegłego. Jeśli zatem zwrotowi niezbędnych wydatków nie powinno stawać na przeszkodzie uznanie, że koszty powstałe w związku z wydaniem opinii i tak mogły zostać poniesione przez podmiot opiniujący, w związku z prowadzoną przez niego działalnością ogólną (np. opłata za zużycie prądu lub wody), to przyjęte i kontestowane w tym miejscu zmiany w rozporządzeniach z 2024 r. co do formy dokumentowania wydatków, idą w zgoła przeciwnym kierunku, aniżeli cytowana linia orzecznicza Sądu Najwyższego.

Ramy zwrotu poniesionych wydatków niezbędnych do wydania opinii w praktyce, powinna wyznaczać racjonalność oraz zasada doświadczenia życiowego w odniesieniu do charakteru i specyfiki zasięganej opinii w konkretnej sprawie, a nie wyłącznie forma ich udokumentowania. Aktualne rozwiązanie prowadzi bowiem do wniosku, że prawodawca skonstruował niejako *numerus clausus* wydatków niezbędnych do wydania opinii, które zawsze będą podlegały zwrotowi, gdyż niektóre spośród wydatków w sposób faktyczny nie sposób będzie udokumentować rachunkiem lub fakturą. Podzielam zatem wątpliwości Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych z dnia 13 maja 2024 r., sygnalizującej Ministerstwu Sprawiedliwości przykładowe, praktyczne uwarunkowania wprowadzonych zmian, choćby na przykładzie trudności w definicyjnym ustaleniu, czy dany dokument spełnia walor rachunku lub faktury oraz praktycznym dokumentowaniu specyficznych wydatków, jak choćby: koszty dojazdu własnym samochodem, koszty druku opinii, czy amortyzację wykorzystanej aparatury. Wprowadzona zmiana, będzie zmuszać niekiedy biegłych do kierowania technicznych czynności, towarzyszących sporządzeniu opinii do podmiotów zewnętrznych, jedynie w celu późniejszego wystawienia rachunku czy faktury, co może przyczyniać się do wydłużenia czasu sporządzenia opinii i generowania jeszcze większych wydatków, a niekiedy również kolizji w zakresie

ochrony danych osobowych zawartych w opinii. Ten swoisty, charakterystyczny dla konkretnej sprawy, katalog form udokumentowania wydatku przez biegłego powinien być określany w każdej sprawie samodzielnie przez organ podejmujący decyzję co do zwrotu wydatków, nieskrępowany formą dokumentacji, gdyż nie sposób wprowadzić do porządku prawnego jednolitego katalogu wydatków niezbędnych do wydania opinii, gdy takiego, enumeratywnego katalogu nie ma nawet przy utrwalaniu środków dowodowych.

Co więcej, bez znaczenia dla uzyskania zwrotu omawianej kategorii wydatków, powinna pozostawać kwestia całokształtu działalności jednostki opiniującej i ustalenie, czy wydawanie opinii w ogóle stanowi podstawę funkcjonowania określonej instytucji, czy też jest jej funkcją poboczną, nawet jeśli to utrudni, a nawet uniemożliwi precyzyjne skalkulowanie kosztów związanych z wydaniem opinii, gdyż wówczas jedynym sposobem zwrotu wydatków może okazać się oświadczenie. Wprowadzone zmiany mogą bowiem zniechęcać podmioty niezinstytucjonalizowane do sporządzania opinii, biorąc pod uwagę konieczność sformalizowanego dokumentowania wydatków, co znacznie pogłębi deficyty osobowe wśród biegłych sądowych. Trudno nie odnieść wrażenia, że wprowadzone ograniczenie dokumentowania tych wydatków, w jakiejś mierze zmarginalizuje pozytywne zmiany w zakresie zwiększenia przeliczników procentowych kwoty bazowej.

Powyższe wymaga rozważenia zainicjowania działań legislacyjnych zmierzających zarówno do systemowej regulacji wynagrodzeń biegłych na poziomie odniesienia do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i do rozszerzenia w § 12 obu rozporządzeń z dnia 17 kwietnia 2024 r. w sprawie sposobu określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym i w sprawie sposobu określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu

cywilnym, sposobu dokumentowania przez biegłych sądowych wydatków niezbędnych dla wydania opinii poprzez umożliwienie złożenia na tę okoliczność oświadczenia przez biegłego sądowego, w razie braku faktur lub rachunków albo kopii tych dokumentów, powracając w tym zakresie do stanu prawnego obowiązującego do dnia 23 kwietnia 2024 r.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹⁰ zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o dokonanie analizy problematyki poruszonej w niniejszym wystąpieniu i ponowne rozważenie zainicjowania działań legislacyjnych, które stanowiłyby rozwiązanie przedstawionej w niniejszym wystąpieniu problematyki.

Będę zarazem wdzięczny za poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku w przedstawionej materii.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

¹⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 1058.